

**Gemeente
Amsterdam**

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Aan de gemeenteraad

Datum 25 februari 2020
Behandeld door Openbare Orde en Veiligheid
Kopie aan
Bijlage(n) 1. Bureau Beke, *Ervaringen van burgers met de politie*.
2. Kamerbrief *Voortgang Aanpak Etnisch Profileren*.
Onderwerp Voortgang aanpak etnisch profileren door de politie

Geachte leden van de raad,

Etnisch profileren door de politie is in Amsterdam, en in toenemende mate landelijk, een fenomeen dat breed erkend en afgekeurd wordt. Bovendien groeit het begrip voor personen die het gevoel hebben dat ze op basis van hun etniciteit door de politie staande worden gehouden, ook wanneer dat in feite niet het geval is.

In 2019 hebben wij hier een aantal keer met elkaar over gesproken. Op 21 maart 2019 stuurde ik u het rapport *De politieaanpak van etnisch profileren in Amsterdam* dat in opdracht van de Adviescommissie Etnisch Profileren voor de driehoek is opgesteld.¹ Op 16 mei 2019 heb ik de uitkomsten en aanbevelingen uit dat rapport met u besproken en op 14 juni heb ik u het *Plan van Aanpak Professioneel Controleren* van de politie-eenheid Amsterdam gestuurd.² Op 11 juli heeft u een aantal moties aangenomen met betrekking tot het voorgaande. Op 31 juli heb ik u de onderzoeksopzet naar de ervaringen van burgers met de politie gestuurd en op 26 september hebben wij naar aanleiding daarvan met elkaar van gedachten gewisseld.³ Met deze brief bied ik u namens de driehoek de uitkomst van dat onderzoek aan en stel ik u op de hoogte van de voortgang van verschillende onderwerpen en van de opvolging van uw moties.

¹ Raadsbrief *Aanpak Etnisch Profileren*, 21 maart 2019; Bureau Beke, *De politieaanpak van etnisch profileren in Amsterdam*.

² Raadsbrief *Etnisch Profileren*, 14 juni 2019; Politie Amsterdam, *Professioneel controleren*. Plan van aanpak, 6 juni 2019.

³ Raadsbrief *Onderzoek naar de ervaringen van burgers met de politie*, 31 juli 2019; Bureau Beke, *Ervaringen van burgers met de politie. Straatgesprekken met Amsterdamse burgers over staandehoudingen, controles, etnisch profileren, vertrouwen en beeldvorming*, 26 juli 2019.

Het onderzoek naar de ervaringen van burgers met de politie

In de raadsbrief van 31 juli heb ik u medegedeeld dat de driehoek Bureau Beke heeft gevraagd om, aanvullend op *De politieaanpak van etnisch profileren in Amsterdam*, een onderzoek te doen naar de 'belevingskant' van etnisch profileren onder Amsterdammers. Hiermee moet het burgerperspectief toe worden gevoegd aan de monitoring van het Amsterdamse politiebeleid tegen etnisch profileren. Het is bewonderenswaardig dat de politie zich hiervoor openstelt. Het onderzoek en de beoordeling van de resultaten daarvan is gedaan onder toezicht van een begeleidingscommissie met een onafhankelijke voorzitter uit de wetenschap. Andere leden van de commissie waren vertegenwoordigers van de nationale en lokale politie, het OM, jongerenwerk, Amnesty International en gemeente Amsterdam. Belangenorganisatie Control Alt Delete is ook benaderd om deel te nemen aan de begeleidingscommissie maar heeft besloten hier niet op in te gaan.

In het najaar van 2019 hebben onderzoekers verspreid over de stad 750 straatinterviews afgenomen. Op de mate van representativiteit hiervan wordt in het rapport uitgebreid ingegaan. Het definitieve rapport is in februari door de begeleidingscommissie aan de driehoek aangeboden. Voorafgaand aan de bespreking van de onderzoeksresultaten moeten enkele opmerkingen worden gemaakt.

Ten eerste: Het onderzoek van Bureau Beke is niet bedoeld om inzicht te geven in hoe vaak Amsterdammers door de politie worden gecontroleerd of staande gehouden, en of er daadwerkelijk sprake is van etnische profilering. Net zo min heeft het onderzoek betrekking op de rechtvaardigheid hiervan of op de effectiviteit van maatregelen hiertegen. Het doel is om met inzichten over de beleving van Amsterdammers de aanpak van etnisch profileren door de politie te versterken. Het onderzoek kan beschouwd worden als een nulmeting die na verloop van tijd kan worden opgevolgd.

Ten tweede: Bureau Beke heeft onderzoek gedaan naar 'contactbeleving' met de politie. Hierbij kan het om meer dan politiecontroles gaan, zoals telefonisch contact of gesprekken aan de balie. De uitkomsten van dat onderzoek laten zien dat 20% van de ondervraagden het afgelopen jaar door politie benaderd zegt te zijn. Deze uitkomsten wijken af van de uitkomsten van vragen die de onderzoekers van het gemeentelijke Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) via de Veiligheidsmonitor van 10.000 Amsterdammers hebben gekregen. Op die vragen gaf 10% aan het afgelopen jaar door politie te zijn gecontroleerd. De verschillen in uitkomsten van de vragen van de Veiligheidsmonitor en het onderzoek van Bureau Beke zullen worden meegenomen bij en eventuele opvolging van het onderzoek.

In de Commissievergadering van 26 september jl. heb ik het lid Veldhuyzen toegezegd informatie toe te laten voegen over waar in Amsterdam de straatgesprekken zijn gevoerd. Deze informatie is opgenomen in Bijlage van 1 het Rapport.

Korte weergave van de uitkomsten

Van de 750 ondervraagde personen gaven 255 aan dat ze in de laatste twaalf maanden contact met de politie hebben gehad. Het merendeel daarvan (56 procent) heeft één maal contact gehad, een kwart (25 procent) twee maal en ongeveer één op de acht (13 procent) drie tot vijf maal. Van

die 255 personen is de meerderheid (59 procent, 150 personen) door de politie aangesproken. De rest (41 procent, 105 personen) ging zelf naar de politie toe.

Gevraagd naar hoe ze dit contact hebben ervaren, komt naar voren dat:

- de ondervraagden gemiddeld een 6,5 geven voor de wijze waarop de Amsterdamse politie hen in het algemeen aanspreekt.
- het vertrouwen in de Amsterdamse politie op hetzelfde niveau ligt (6,5).
- Amsterdammers die de laatste twaalf maanden contact hebben gehad met de politie gemiddeld een 6,0 geven voor het laatste contact dat ze hebben gehad.
- 59 procent van de respondenten aangeeft het gevoel te hebben dat afkomst, huidskleur of uiterlijk bij de politie soms, regelmatig of bijna altijd een rol speelt om hen aan te spreken.
- de verandering die de politie sinds twee jaar in het optreden rondom etnisch profileren doorvoert door 12 procent van de ondervraagden wordt opgemerkt, tegenover 45 procent die dit niet ziet.

Aan degenen die in de laatste twaalf maanden minimaal één keer contact met de politie hebben gehad zijn vragen gesteld over de mate waarin de politie luisterde, eerlijk was en beleefd was.

Hieruit komt dat:

- in het algemeen ongeveer de helft van hen vindt dat de politie goed luisterde en eerlijk en beleefd was.
- 23 procent vindt dat de politie slecht luisterde, oneerlijk (26 procent) of onbeleefd (19 procent) was. Voor deze vragen maakt het uit of de persoon zelf naar de politie ging of door de politie werd aangesproken, want in het eerste geval was het oordeel op de drie vragen positiever dan in het tweede geval.
- bijna de helft van de ondervraagden die tijdens het laatste contact door de politie werd aangesproken van mening is dat dit terecht was.
- 48 procent van degenen die de laatste keer door de politie werd aangesproken van mening is dat de reden hiervoor lag in hun afkomst, huidskleur of uiterlijk.

De onderzoekers hebben ook analyses uitgevoerd naar verschillende belevingen van enkele subgroepen. Hieruit komt onder meer naar voren dat:

- jongeren lagere waarderingcijfers voor politietoedredten geven dan ouderen. Juist jongeren onder 18 jaar hebben het afgelopen verhoudingsgewijs vaak contact gehad met de politie. Jongeren zijn ook vaker van mening dat de politie slecht naar jongeren luistert en oneerlijk is tegen hen.
- mannen lagere waarderingcijfers voor het politietoedredten geven dan vrouwen. Vrouwen zijn ook vaker van mening dat de politie beter luistert en eerlijk en beleefd is. Mannen zijn daarnaast vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk een rol speelde bij zowel het laatste contact met de politie als in het algemeen.
- burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond de laagste waarderingcijfers voor het politietoedredten geven en volgens hen het contact tussen hen en de politie frequenter is, vaker van minder uitleg voorzien wordt en volgens hen onterecht is. Ook vindt deze groep dat de politie vaker slecht luistert, oneerlijk en onbeleefd is. Deze groep komt naar eigen zeggen ook vaker in beeld als verdachte. Zij zijn dan ook vaker van mening dat

afkomst, huidskleur of uiterlijk een rol speelde bij de politie, zowel in het laatste contact als in het algemeen.

- in stadsdelen Centrum en Zuid men de hoogste waarderingscijfers voor het politietoetreden geeft, en vaker positief over het laatste politiecontact is. Voor Amsterdammers uit stadsdeel Zuidoost is dit juist andersom. Amsterdammers in stadsdeel Centrum zijn ook vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen geen rol speelt bij het politietoetreden, terwijl Amsterdammers in stadsdelen Zuidoost en West deze mening wel vaker hebben.

Bestuurlijke reactie op het onderzoek

Samen met de hoofdcommissaris en de hoofdofficier vind ik de uitkomsten veelzeggend. Hoewel deze geen inzicht geven in de frequentie van etnisch profileren, kan wel geconcludeerd worden dat te veel Amsterdammers gevoelens van onrecht en discriminatie ervaren wanneer zij staande worden gehouden. Dit is zorgelijk en vereist onverminderde aandacht op alle niveaus. De driehoek voelt zich dan ook gesterkt in het voortzetten van de maatregelen die in het Plan van Aanpak Professioneel Controleren zijn aangekondigd.

De uitkomsten worden tevens meegenomen in de monitoringsstructuur die de politie-eenheid Amsterdam met OIS en de Universiteit Twente in het najaar van 2019 is begonnen om het burgerperspectief op handelen van de politie te meten. Dit heeft onder meer vorm gekregen in aanvullende vragen in de Veiligheidsmonitor Amsterdam en onderzoek door wetenschappers van de UT op dialoogbijeenkomsten die basisteams van de politie houden met Amsterdamse jongeren.

Voortgang van het plan van aanpak etnisch profileren

Zoals ik u op 14 juni 2019 berichtte, heeft de politie een plan van aanpak opgesteld voor het tegengaan van etnisch profileren.⁴ Dit plan van aanpak kwam voort uit de reeds bestaande beweging in de politieorganisatie om etnisch profileren tegen te gaan en ziet toe op een minder vrijblijvende aanpak. Control Alt Delete is de afgelopen jaren een kritische gesprekspartner geweest waar het gaat om de aanpak van etnisch profileren, en zowel de gemeente als de politie zullen zich inspannen om de organisatie ook in de toekomst bij de voortgang op het dossier te betrekken. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan motie 956.19 van het lid Simons c.s.

Het plan van aanpak is een meerjarenplan dat bestaat uit 18 doelstellingen. Voor veel doelstellingen geldt dat er pas na een vol kalenderjaar iets over de resultaten gezegd kan worden. U zult hierover op een later tijdstip worden geïnformeerd. De eerste resultaten zijn echter al wel zichtbaar:

- alle basisteams hebben eigen uitvoeringsplannen opgesteld waarin is omschreven hoe op teamniveau wordt bijgedragen aan het tegengaan van etnisch profileren. Dit moet leiden tot meer betrokkenheid bij professionalisering van het controleren.
- alle basisteams hebben ambassadeurs aangesteld die momenteel worden opgeleid en begeleid om binnen hun eigen team professioneel controleren en etnisch profileren te

⁴ Raadsbrief *Etnisch Profileren*, 14 juni 2019.

bespreken en hun collega's te coachen. In totaal zijn er nu 140 ambassadeurs in Amsterdam.

- de afgelopen maanden zijn er door basisteams al enkele dialoogbijeenkomsten georganiseerd waar agenten uit zowel basisteams als de noodhulp over etnisch profileren met jongeren in gesprek zijn gegaan. Hierbij is ook aandacht gegeven aan de mogelijkheden om vermoedens van etnisch profileren te melden.
- deelnemers aan deze bijeenkomsten worden gevonden via de contacten die de teams hebben met maatschappelijke organisaties, waarmee wordt gezorgd voor een zo goed mogelijk bereik binnen verschillende gemeenschappen van Amsterdam. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan motie 958.19 van het lid Kılıç c.s.
- in 2020 zullen alle basisteams zelf twee van zulke dialoogsessies organiseren, met inhoudelijke begeleiding vanuit de lokale eenheid. De Universiteit Twente is door de eenheid gecontracteerd om vanaf 2020 voor ten minste een jaar de bijeenkomsten te monitoren.

Op 6 februari jl. heeft de driehoek zelf deelgenomen aan een dialoogbijeenkomst over Etnisch Profileren in Nieuw-West. Ruim 50 jongeren, 25 agenten en 25 jongerenwerkers gingen daar met elkaar het gesprek aan over enerzijds de verschijningsvormen van etnisch profileren en de impact die de ervaring van onrecht kan hebben, en anderzijds over de ingewikkelde opgave die politiewerk is en dat fouten maken daar ook bij hoort. De persoonlijke verhalen die ik daar hoorde hebben mijn begrip van het probleem verdiept. Bovendien ben ik ervan overtuigd dat de gesprekken tussen agenten en jongeren over hoe ze elkaar beter kunnen begrijpen en zich wederzijds beter verstaanbaar kunnen maken, een belangrijk voorwaarde is voor het tegengaan van etnisch profileren. Op 17 maart zal de driehoek een soortgelijke bijeenkomst bijwonen in Amsterdam Zuidoost.

Proactieve controles

In de Commissievergadering van 16 mei 2019 hebben wij uitgebreid met elkaar gesproken over de inzet van proactieve controles door de politie. Sinds het begin van het millennium is er een grotere focus gekomen op het voorkomen van overlast en criminaliteit. Zoals ik in de raadsbrief van 14 juni heb benoemd, dragen proactieve controles hier effectief aan bij. De politie voert proactieve controles uit op basis van de bevoegdheden die zij aan wettelijke kaders ontleent, onder gezag van de hoofdofficier van justitie.

Naar aanleiding van de bespreking in de commissie is de mogelijkheid om proactieve controles door de politie tijdelijk niet uit te voeren in de driehoek besproken. De driehoek is echter van mening dat het middel van proactieve controles onmisbaar is voor het politie- en justitiewerk in Amsterdam. De huidige inzet zal daarom gehandhaafd worden. Het risico bestaat echter altijd dat agenten bevoegdheden aanwenden op burgers die onschuldig zijn en daardoor het gevoel krijgen dat ze ten onrechte worden gecontroleerd. De oplossing hiervan ziet de driehoek in het doorzetten van de lijn die is ingezet met het hier boven genoemde plan van aanpak. Hierbij heb ik uitvoering gegeven aan de moties 957.19 van het lid Van Dantzig c.s. en 962.19 van het lid Mbarki c.s.

Bij de bespreking van het programmaplan *Weerbare Mensen, Weerbare Wijken: terugdringen drugshandel* in de commissie Algemene Zaken van 14 november 2019 is aan de orde geweest of de Rotterdamse 'patseraanpak' niet ook in Amsterdam kan worden gehanteerd. In een raadsbrief van 22 januari jl. hierover heb ik u laten weten dat de patseraanpak een vorm van proactief controleren is die we in Amsterdam al geruime tijd niet meer uitvoeren, juist vanwege het risico op etnisch profileren dat dit oplevert.⁵ Ook wanneer er criteria zouden worden vastgesteld over staandehouding op basis van bepaalde kenmerken zoals kleding, sieraden of voertuigen, komt de aanpak in essentie neer op het staandehouden op basis van uiterlijke kenmerken en niet op basis van gedrag en dat is ongewenst.

Voortgang van de implementatie van het Handelingskader en de MEOS-App

Wel is er verbetering mogelijk van de manier waarop agenten proactieve controles uitvoeren. Amsterdam loopt landelijk voorop in de erkenning en het tegengaan van etnisch profileren. Het inzicht uit de lokale aanpak dat de toepassing van maatregelen om etnisch profileren tegen te gaan minder vrijblijvend moet zijn, is inmiddels door de Minister van Justitie en Veiligheid overgenomen. Dit staat in de kamerbrief *Voortgang Etnisch Profileren* van 12 december 2019, die ik u ook als bijlage meestuur. In deze brief gaat de minister bovendien in op hoe onder zijn bevoegdheid het *Handelingskader Proactief Controleren* en de MEOS-app (Mobiel Effectiever Op Straat) beter geïmplementeerd kunnen worden. Over zowel het Handelingskader als de MEOS-app bent u in eerdere raadsbrieven al geïnformeerd.

In 2020 wordt gestart met een lesprogramma over het Handelingskader binnen de integrale beroepsvaardigheidstraining (IBT) die iedere politiemedewerker die operationeel ingezet kan worden, verplicht moet volgen. Het Handelingskader staat daarnaast centraal bij de ontwikkeling van nieuwe interventies met betrekking tot het professionaliseren van controles. Ook komt er meer aandacht voor het investeren in leiderschap om sturing te geven aan de aanpak.

Met betrekking tot de MEOS-app, een applicatie om agenten te ondersteunen in hun afweging iemand al dan niet te controleren, meldt de minister dat pilots voor implementatie zijn afgerond en door de Politieacademie zijn geëvalueerd en er voldoende aanleiding is om over te gaan tot bredere implementatie van de app vanaf 2020. In de Kamerbrief benoemt de minister ook hoe hij wil zorgen dat het gebruik van de MEOS-app wordt bevorderd, en hoe dit kwantitatief inzicht kan verschaffen in het voorkomen van etnisch profileren. In het algemeen kan ik zeggen dat ik verheugd ben dat de Amsterdamse inzet landelijk wordt erkend, en dat Amsterdamse lessen ook op nationaal niveau gedeeld worden.

De hoofdcommissaris, de hoofdofficier en ik zullen de landelijke besluitvorming volgen en blijven pleiten voor een snelle en brede invoering van de applicatie, zoals wij bij eerdere landelijke overleggen ook hebben gedaan. Hiermee geef ik uitvoering aan moties 959.19 van het lid Kılıç c.s. en 964.19 van het lid Roosma c.s.

Om de bekendheid met het Handelingskader verder te vergroten heeft de eenheid Amsterdam in de afgelopen maanden een interactieve virtual reality-simulatie ontwikkeld, waarbij agenten

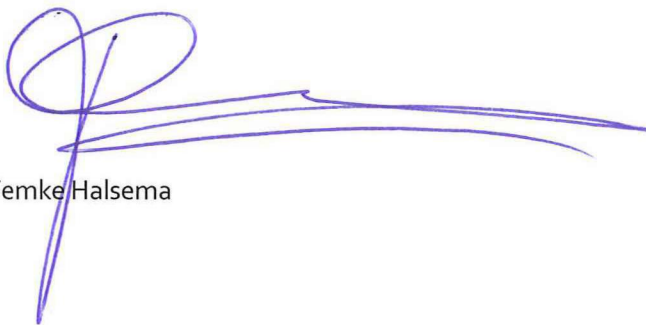
⁵ Raadsbrief *Afhandeling toezeggingen Programma Weerbare Mensen, Weerbare Wijken*, 22 januari 2020.

onder tijdsdruk keuzes moeten maken over bij wie en hoe proactieve controles worden uitgevoerd. De simulatie maakt agenten bewust van eventuele vooroordelen die ze hierbij hebben. Ook ervaren ze zelf hoe het is om etnisch geprofileerd te worden. De simulatie wordt momenteel getest op het opleidingscentrum IBT en de politieacademie onder begeleiding van een onafhankelijke onderzoekspartij. Medio 2020 wordt het onderzoeksrapport verwacht, waarna besloten kan worden tot een bredere inzet van dit middel.

Ik heb het lid Taimounti in de Commissievergadering Algemene Zaken van 26 september toegezegd dat ik de commissie nader zou informeren of en hoe alle agenten worden geïnformeerd over het Handelingskader. Deze toezegging ben ik bij deze nagekomen.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
namens de driehoek,
de burgemeester van Amsterdam,

Femke Halsema

